

Proti iracionalni represiji

Iz pogovora s svetovalcem ministra za pravosodje Frančkom Mlinaričem

Kakšna je sedanja usmeritev na področju izvrševanja zaporne kazni?

Za izvrševanje kazni v Sloveniji je trenutno značilno neke vrste zatišje. Trenutno še niso določene kake nove smernice izvrševanja kazni pri nas, je pa mnogo diskusij na tem področju. Osebno mislim, da radikalne spremembe na področju izvrševanja kazni, predvsem pa zaporne kazni pri nas niso potrebne. Ni potrebno spremeniti niti osnovnih namenov izvrševanja kazni, ki so bili doslej določeni s kazenskim zakonom o izvrševanju kazenskih sankcij, niti načina, kako se ti nameni dosegajo. Reči moram, da je v zadnjem času pri nas videti nek fenomen, ki nastopa tudi drugje po Evropi, namreč večjo nestrpnost do storilcev kaznivih dejanj, težnjo po bolj represivnem ravnanju z njimi, manj tolerance. Ta proces je očitno široko družbeno pogojen in ga je nemogoče povsem ustaviti. Postavlja pa se vprašanje, ali obstaja nevarnost, da bi te neoklasicistične tendence prevladale, da bi iz demokratičnega režima v naših zaporih, ki so ga zaznamovale odprtost, tendenca k pomoči, čim manj izolacije, zašli v nasprotno skrajnost in bi položaj v zaporu zategnili preko potreb-

nih meja. Ni možno zanikati dejstva, da se pri nas v zadnjem času pojavljajo tendence po represiji. Do sedaj pri nas visokega kriminala, kot ga srečujemo v drugih deželah, pravzaprav nismo imeli. Tudi pri nas imamo sedaj nekaj rizičnih posameznikov, ki jih je potrebno izolirati bolj, kot je bilo v praksi doslej. Delavci v zavodih opozarjajo, da je čedalje več problematičnih obsojencev, vendar pa je težko ugotavljati, ali je to res stalen trend ali pa je to le neka paranoidna klima v naših zavodih, ki je po mojem mnenju zelo nevarna: lahko bi naredili določene poteze, ki bi bile nesmotrne. Tu mislim na omejevanje, izolacijo, represijo v večji meri, kot je to potrebno za neposredno zaščito družbe pred kriminalnimi osebami. Težko je potegniti mejo, do kod so ti ukrepi izolacije in zavarovanja še smotni in od kod naprej postanejo iracionalni, iracionalni v tem smislu, da ne služijo realnim ciljem, ampak sproščanju napetosti v celotnem sistemu. Obstaja nevarnost, da bi pri kazanskem izvrševanju na prvo mesto postavili izolacijo oziroma kaznovanje, kot nekateri povsem odkrito zagovarjajo. Članek gospoda Podržaja v *Razgledih* povsem eksplicitno postavlja na prvo mesto kaznovanje in izraža zelo velik dvom o

možnosti kakršnekoli korekcije in resocializacije, prestajanja zaporne kazni v odprtih režimih in humanizacije zaporov na splošno.

Na področju penologije in kriminologije je v svetu cela vrsta smeri, razmišljanj in poskusov, stališča o izvrševanju kazni, o načinih, metodah so povsem kontradiktorna, in napačno je, če se znanstvenik obesi na kakšnega od teh virov in ga nekritično prenese v naš prostor. Na primer to, da se v razvitem svetu opušča cilj prevzgoje. Kolikor imamo stikov s strokovnjaki na penološkem področju, se nikjer v svetu niso odrekli poskusom doseči pozitivne spremembe pri obsojencih, vendar pa jih tudi ne postavljajo tako bombastično, kot smo jih mi v obdobju socializma, in sicer, da je prevzgoja osnovni in vesoljni cilj izvrševanja kazenskih sankcij. Vsi dokumenti Sveta Evrope, vse resolucije o postopanju z obsojenci govorijo tudi o pripravljanju obsojencev na življenje na prostosti. Lahko rečem, da se trudimo, in globoko sem prepričan, da naše izvrševanje kazenskih sankcij ne bo šlo in ne more iti v spremembo obstoječih načinov, smeri in temeljnih linij izvrševanja kazenskih sankcij. Menim pa, da bo šel razvoj v tej smeri, da bomo bolj realistično ocenjevali razmere, ne bo pa kvalitativno drugačne usmeritve, kot smo jo imeli doslej. To pomeni več strogosti, več izolacije, več neposredne zaščite družbe pred določenimi kategorijami storilcev kaznivih dejanj, omejitev izvenzavodskih ugodnosti pri tistih, kjer ni mogoče predvideti,

kako se bodo vedli zunaj, ne moremo pa se odreči ciljem izvrševanja kazenskih sankcij tako, da bodo ljudje utrpeli čim manj škode. V stikih s penologi po Evropi smo predstavili naš način izvrševanja kazenskih sankcij in je bil povsod zelo dobro sprejet. V Angliji je bil tak način ocenjen celo za najnaprednejšega v Evropi. Osnovne točke našega koncepta izvrševanja kazenskih sankcij, za katerega se zavzemamo tretmajske usmerjeni penologi, so: 1. ne odstopamo od korektivnih smotrov izvrševanja zaporne kazni, pri čemer pa moramo upoštevati tudi zaščito družbe; 2. naravnost k majhnim, regionalno organiziranim zavodom, kjer je manj represije, odnosi so bolj neposredni, boljša je klima, večje so možnosti uporabe korektivnih metod; 3. težnja k odprtosti zavodov in javnosti dela v njih, kamor spada tudi zdravstvena oskrba, kjer nasprotujemo organizaciji pravosodne zdravstvene organizacije - KPD bolnišnice, in se zavzemamo, da se naši obsojenci hodijo zdraviti tudi ven, v primerih, kjer je potrebno posebno zavarovanje; 4. diferenciran režim za obsojence z različno stopnjo svobode. Noben posameznik naj ne bi bil dalj časa povsem izoliran. Upam, da na tem področju ne bo prišlo do iracionalnih sprememb pri izvrševanju kazni, generalnega izoliranja, zapiranja in iracionalne represije in da bomo uspeli to iracionalnost zmanjšati na optimalno mero.

Pripravila Darja Zorc